

Obsah

Úvod	3
Předmluva	5
Díl I. Princip, východiska, jevy lásky	
1. Princip láska	9
1.1. FILOZOFIE A TEOLOGIE O LÁSCE	9
1.1.1. Výraz a pojem lásky	9
1.1.2. Univerzální princip	9
1.1.3. ERÓS	10
1.1.4. Láska přijímající a dávající	10
1.1.5. Láska a rozum	10
1.1.6. ERÓS a AGAPÉ	11
1.2. BIBLICKÉ ZÁKLADY TEOLOGIE LÁSKY	12
1.2.1. Chanan a Chesed ve Starém zákoně	12
1.2.1.1. Projevy Hospodinovy lásky	12
1.2.1.2. Básnické zosobnění	13
1.2.1.3. Služebník Jahvův	13
1.2.1.4. Významy eschatologické	13
1.2.2. Agapé a Charis v Novém zákoně	14
1.2.2.1. Ježíšovo první přikázání	14
1.2.2.2. Ježíš zosobněná láska	14
1.2.2.3. CHARIS u Pavla	14
1.2.2.4. AGAPÉ u Jana	16

2. Východiska	19
2.1. ZJEVENÍ HOREBSKÉ: „JÁ JSEM, KTERÝ JSEM“ (EX 3,14)	19
2.2. „BŮH JE LÁSKA“ (1 JAN 4,16)	20
2.2.1. Víra v Ježíše Krista, Božího Syna	20
2.2.2. Projevy Boží lásky	21
2.2.3. Láska bratrská	22
2.3. „MILOST NAŠEHO PÁNA JEŽÍŠE KRISTA A LÁSKA OTCOVA A SPOLEČENSTVÍ SVATÉHO DUCHA“ (2 KOR 13,13)	23
2.3.1. Láska Otcova a Kristova	23
2.3.2. Společenství svatého Ducha	24
3. Jevy a kategorie Agapé	25
3.1. OTEVŘENOST	26
3.2. OČEKÁVÁNÍ	27
3.3. BLÍZKOST	28
3.4. PŘÍTOMNOST	28
3.5. SETKÁNÍ	29
3.6. SEBESDÍLENÍ	31
3.7. ÚČAST	32
3.8. MILOSRDENSTVÍ	34
3.9. SPOLEČENSTVÍ	36
3.10. JEDNOTA	38
3.11. PLNOST	40

Díl II. O víře, Božím sebedílení a paměti církve

Úvod	45
1. O víře	47
1.1. VÍRA LIDSKÁ	49
1.2. VÍRA NÁBOŽENSKÁ	50
1.3. VÍRA KŘEŠŤANSKÁ	50
1.4. VÍRA V PÍSMĚ SVATÉM	51
1.4.1. Víra podle Starého zákona	51
1.4.2. Víra podle Nového zákona	52

1.4.2.1. Synoptici: Ježíš přináší víru	52
1.4.2.2. Pavel: „Spravedlnost, která je z víry v Krista“ (Flp 3,9)	54
1.4.2.3. Jan: Víra je světlo, život a láska	56
1.5. Z DĚJIN TEOLOGIE VÍRY	57
1.6. MAGISTERIUM O VÍŘE	58
1.7. TEOLOGICKÝ VÝKLAD O VÍŘE	59
1.7.1. Předpoklady víry	59
1.7.2. Víra osobní, víra – pravda	60
1.7.3. Potřeba víry	61
1.7.4. Jistota víry	62
1.7.5. Katolická víra a vědecké myšlení	64
1.7.6. Víra a láska	72
1.7.7. Ekumenické srovnání	75
2. O Božím sebesdílení	77
2.1. ZJEVENÍ V PÍSMĚ	77
2.1.1. Zjevení jako počátek	78
2.1.2. Zjevení jako zaslíbení	78
2.1.3. Zjevení jako splnění	78
2.1.4. Zjevení jako dokonání	79
2.2. UČENÍ CÍRKVE O BOŽÍM ZJEVENÍ	79
2.3. SYSTEMATICKÝ VÝKLAD O BOŽÍM ZJEVENÍ	80
3. Paměť církve. Problém tradice	83
3.1. TRADICE V PÍSMĚ	84
3.2. UČENÍ CÍRKVE o TRADICI	86
3.3. TEOLOGICKÝ VÝKLAD TRADICE	87
Závěr	91
 Díl III. Duch svatý, dar a dárce, duch lásky a pravdy	
Úvod	95
1. Biblické základy	97
1.1. RÚACH VE STARÉM ZÁKONĚ	97
1.1.1. Oživující Boží dech	98

1.1.2. Van Ducha Božího	98
1.1.3. Duch Jahvův – Boží moc	99
1.1.4. Svatý Duch Boží	100
1.1.5. Duch, který mluvil skrze proroky	100
1.1.6. Duch Mesiášův	101
1.1.7. Všeobecné vylíčení Ducha	102
1.1.8. PNEUMA mezi Starým zákonem a Novým zákonem	103
1.2. PNEUMA V NOVÉM ZÁKONĚ	106
1.2.1. Seslání Ducha (Sk 2,1–47)	108
1.2.2. Skutky apoštolů – evangelium o Duchu svatém	108
1.2.3. Duch svatý v evangeliu Lukášově: Duch Ježíše Krista	110
1.2.4. Duch u svatého Pavla: Duch oslaveného Pána, církve a nového člověka	117
1.2.4.1. Z hloubi Ducha Galaťanům	117
1.2.4.2. Duch v církvi (1. a 2. list Korintánům)	118
1.2.4.3. Duch svatý v Kristu a v novém stvoření (list Římanům)	119
1.2.5. Duch svatý v ostatních apoštolských listech	123
1.2.6. Duch proroků v Mesiáši (evangelium Matoušovo)	124
1.2.7. Duch svatý – moc Božího Syna (evangelium Markovo)	125
1.2.8. Duch pravdy (janovské spisy)	126
2. Duch svatý v dějinách křesťanství	133
2.1. MUČEDNICTVÍ JAKO SÍLA DUCHA	133
2.2. TEOLOGIE O DUCHU SVATÉM A DUCHOVNÍ TEOLOGIE	135
2.3. LATINSKÁ TEOLOGIE	141
2.4. REFORMNÍ Hnutí V ZÁPADNÍ CÍRKVI NOVÉ ŘÁDY	144
3. Učitelství o Duchu svatém	149
3.1. II. Vatikánský sněm o Duchu svatém	150
3.1.1. Duch svatý pro celé lidstvo	151
3.1.2. Duch svatý a zjevení	151
3.1.3. Duch svatý a Tradice	151
3.1.4. Duch svatý a církev	152

3.1.5. Duch volá církev k svatosti	152
3.1.6. Misijní povolání v Duchu svatém	153
3.1.7. Duch svatý a ekumenismus	154
3.1.8. Laici, všeobecné kněžství	154
3.1.9. Obnova v Duchu svatém	155
3.1.10. Dary Ducha svatého	155
4. Teologický výklad o Duchu svatém	157
4.1. PŘÍTOMNOST DUCHA SVATÉHO	157
4.1.1. Přítomnost Ducha v Božím slově	158
4.1.2. Přítomnost Ducha ve svátostech a církvi	159
4.1.3. Přítomnost Ducha svatého ve světě a naplnění dějin	161
4.1.4. Život v Duchu a z Ducha	162
4.1.5. Modlitba v Duchu svatém	164
4.2. DUCH SVATÝ DAR A DÁRCE	165
4.2.1. Duchovní dary obecně	165
4.2.1.1. Duch svatý jako dar	166
4.2.1.2. Dárce darů	166
4.2.1.3. Duchovní dary	166
4.2.1.3. a) 1 Kor 12: dary, projevy, trvalá poslání	167
4.2.1.3. b) 1 Kor 14: Pořádek v charismatických shromážděních	169
4.2.1.3. c) Řím 12,6–8: niterná a zevní stránka duchovních darů	172
4.2.1.3. d) Ef 4,1–16: milost Kristova pro plnost Kristovu v církvi	173
4.2.1.3. e) 1 Kor 13: nejvyšší charisma: AGAPÉ – láska k člověku	174
4.2.1.4. Duchovní dary v dějinách teologie	175
4.2.2. Charisma	176
4.2.2.1. Slovo – obsah – smysl	176
4.2.2.2. Charisma v dějinách církve	178
4.2.3. Teologie duchovních darů	180
4.2.3.1. Co je charisma?	180
4.2.3.2. Jednota a různost duchovních darů	181
4.2.3.3. Rozlišování duchů	182
4.2.3.4. Jevy lidské psychiky a dary Ducha	183

4.2.3.5. Charisma a svátosti	185
4.2.4. K některým darům Ducha	187
4.2.4.1. Modlitba hlasů (GLÓSSOLALIA)	187
4.2.4.2. Dar proroctví	189
4.2.4.3. Dar uzdravování	192
4.2.5. Obecná kritéria	193
4.3. OBNOVA V DUCHU SVATÉM	195
4.3.1. Obrodné hnutí v křesťanství v 16–20. století	195
4.3.1.1. Počátky reformace (až 18. století)	195
4.3.1.2. Hnutí „probuzení“ a „posvěcení“ v 19. století	197
4.3.1.3. Novoletniční hnutí ve 20. století	199
4.3.2. Obnova nebo dotváření?	200
4.3.2.1. Jevy obnovy	200
4.3.2.2. Klady a zápory	202
4.4. KDO JE DUCH SVATÝ	204
4.4.1. Odpověď biblická	204
4.4.2. Odpověď teologická	207

Díl IV. Boží láska člověkem

1. Slovo života	211
1.0.1. Oslovení Slovem	214
1.0.2. Mluvčí radostné zvěsti	214
1.0.3. „Pole je tento svět“ (Mt 13,24)	214
1.0.4. „Napřimte se a zvedněte hlavy!“ (Lk 21,28)	216
1.0.5. Naše evangelium	217
1.1. EVANGELIUM PRO DNEŠEK	218
1.1.1. Pravda – opravdovost – niternost	218
1.1.2. Svoboda	221
1.1.2.1. Svoboda od hříchu	221
1.1.2.2. Svoboda od strachu	222
1.1.2.3. Svoboda od smrti	222
1.1.2.4. Nepravá svoboda	222
1.1.2.5. Svoboda – k čemu?	223
1.1.3. Spravedlnost	223
1.1.4. Změna smýšlení	225
1.1.5. Následování Krista	227

1.1.6. Nový člověk v Kristu	230
1.1.6.1. Ježíš učí i nové modlitbě	230
1.1.7. Nové společenství	231
1.2. DUCH JEŽÍŠOVY RADOSTNÉ ZVĚSTI	233
1.2.1. Horská řeč	233
1.2.2. V srdci Ježíšova poselství	234
1.2.2.1. „Blahoslavení chudí v duchu, neboť jejich je království nebeské“ (Mt 5,3)	235
1.2.2.2. „Blahoslavení (kající, neboť oni budou potěšeni“ (Mt 5,4)	239
1.2.2.3. „Blahoslavení tiší, neboť oni dostanou zemi za dědictví“ (Mt 5,5)	239
1,2.2.4. „Blahoslavení, kdo hladovějí a žízní po spravedlnosti, neboť oni budou nasyceni“ (Mt 5,6)	240
1.2.2.5. „Blahoslavení milosrdní, neboť oni dojdou milosrdenství“ (Mt 5,7)	241
1.2.2.6. „Blahoslavení, kdo mají čisté srdce, neboť oni užijí Boha“ (Mt 5,8)	242
1.2.2.7. „Blahoslavení, kdo působí pokoj, neboť oni budou nazváni Božími syny“ (Mt 5,9)	243
1.2.2.8. „Blahoslavení ti, kdo jsou pronásledováni pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské“ (Mt 5,10)	246
2. Ježíšovy činy	249
2.1. JEŽÍŠOVY ČINY A ZNAMENÍ	249
2.1.1. Biblický stav	250
2.1.2. Výklad exegetů	251
2.1.3. Biblický pojem „zázraku“	251
2.1.4. Ježíšovy činy	252
2.1.5. Ježíš svými znameními vede k víře	253
2.1.6. Ježíš svými činy zjevuje Boží lásku	253
2.2. VYKOUPENÍ A SPÁSA	256
2.2.1. Biblický pojem vykoupění a spásy	258
2.2.1.1. Vykoupění – spása ve Starém zákoně	258
2.2.1.1. a) Záchrana	258
2.2.1.1. b) Vysvobození	259

2.2.1.1. c) Vykoupení	260
2.2.1.1. d) Smíření	260
2.2.1.1. e) Spása	261
2.2.1.2. Vykoupení a spása podle Nového zákona	262
2.2.1.2. a) „Bůh poslal svého Syna (...) aby vykoupil mocí Ducha“ (Gal 4,4; Žid 9,14)	263
2.2.1.2. b) „Naplnil se čas a přiblížilo se Boží království“ (Mk 1,15)	264
2.2.1.2. c) „Smíření přinesla jeho oběť na kříži“ (Kol 1,20)	267
2.2.1.2. d) „Moc jeho vzkříšení“ (Flp 3,10)	270
2.2.2. Vykoupení a spása ve víře církve	271
2.2.2.1. Vykoupení ve vyznáních prvotní církve a u Otců	272
2.2.2.2. Teologie vykoupení u sv. Anselma	274
2.2.2.3. Učení Reformace o vykoupení a Tridentinum	276
2.2.2.4. Nejnovější výroky Magisteria o vykoupení	277
2.2.2.4. a) II. vatikánský sněm	277
2.2.2.4. b) Z dokumentů Jana Pavla II.	279
2.2.3. Teologický výklad	282
2.2.3.1. Blížkost Božího milosrdenství a touha lidstva	285
2.2.3.2. Vykoupení – spása jako setkání a sdílení	285
2.2.3.3. Vykoupení – spása jako smíření	286
2.2.3.4. Vykoupení a spása ve světle zmrtvýchvstání	290
2.2.3.5. Vykoupení a spása jako nové společenství s Bohem a v Bohu	291
2.2.4. Souhrn	292
2.2.4.1. Přehled sémantický (výrazů)	292
2.2.4.2. KDO je původce vykoupení?	292
2.2.4.3. CO je vykoupení a spása?	293
2.2.4.4. NA KOHO se vztahuje Kristovo dílo?	294
2.2.4.5. JAK vykoupil Kristus všechno?	294
2.2.4.6. PROČ vykoupení?	294
2.2.4.7. K ČEMU vykoupení?	295

3. Ježíšova osoba – Boží láska se stala člověkem 297

3.0.1. Úvod	297
-----------------------	-----

3.1. OSOBA JEŽÍŠOVA PODLE NOVÉHO ZÁKONA 299

3.1.1. Ježíš sám o sobě	299
-----------------------------------	-----

3.1.2. Osoba Ježíše Krista v novozákonním podání	301
3.1.2.1. Okruh starozákonních představ	302
3.1.2.1. a) Mesiáš – Christos – Kristus	302
3.1.2.1. b) Boží syn – Syn	305
3.1.2.1. c) Syn člověka	313
3.1.2.1. d) Král	316
3.1.2.1. e) Syn Davidův	317
3.1.2.1. f) Prorok	319
3.1.2.1. g) Učitel	319
3.1.2.1. h) LOGOS. Služebník Jahvův. Trpící Spravedlivý.	320
3.1.2.2. Základní představy Nového zákona o Ježíši Kristu	322
3.1.2.2. a) Spasitel (SÓTÉR)	322
3.1.2.2. b) Pán (KÝRIOS)	323
3.1.2.2. c) Soudce a zákonodárce	325
3.1.2.3. Rozvinutá christologie	327
3.1.2.3. a) Kristus – Hlava	328
3.1.2.3. b) Kristus velekněz a prostředník	328
3.1.2.3. c) Beránek	330
3.1.2.3. d) Nový Adam	331
3.1.2.3. e) Vzkříšený a oslavený Kristus	332
3.1.2.3. f) Kristovo narození a dětství	337
3.2. CHRISTOLOGIE OTCŮ A KONCILŮ	338
3.2.1. Christologie ve 2. a 3. století	339
3.2.1.1. Nový výklad Písma	339
3.2.1.2. Výzva helénistické kultury	339
3.2.1.3. Boj proti herezím	340
3.2.1.4. Kristus jako obraz a Logos	341
3.2.2. Koncily o Kristu	342
3.2.2.1. Koncil v NIKÁJI r. 325 – I. nikájský	342
3.2.2.2. Koncil v EFESU (431)	343
3.2.2.3. Koncil v CHALKEDONU (451)	344
3.2.2.4. Přehled závažných a závazných pravd o Kristu	347
3.3. HLEDÁNÍ KRISTA V DĚJINÁCH	348
3.3.1. Tajemství Kristovo a tajemství Kristova života	349
3.3.2. Kristův předobraz v duchovnosti křesťanského starověku, středověku a novověku	350
3.3.3. Novější christologie	352

3.3.4. Z novější christologie protestantské	357
3.3.5. Kristus v umění výtvarném a písemnictví	358
3.3.5.1. Kristův obraz v umění starokřesťanském	360
3.3.5.2. Kristův obraz v umění 6.–12. století	363
3.3.5.3. Obraz Kristův v umění gotickém	365
3.3.5.4. Kristův obraz v renesanci, manýrismu a baroku . . .	371
3.3.5.5. Kristův obraz ve výtvarném umění 19. a 20. století	374
3.3.5.6. Kristův obraz v literatuře 20. století	378
3.4. TEOLOGICKÝ VÝKLAD	381
3.4.1. Metodologické úvahy o christologii dnes	381
3.4.2. Pohled zpět	382
3.4.3. Kristus dnes, zítra a na věky	383
3.4.4. Princip, osoby, Logos a princip láska	385
3.4.5. Kenotická láska	387
3.4.5.1. „Bůh poslal svého Syna narozeného z ženy“ (Gal 4,4)	387
3.4.5.2. „Divili se slovům milosti“ (Lk 4,22)	389
3.4.5.3. Ejhle člověk – Ejhle Bůh!	389
3.4.6. Kristův Duch	397
3.4.7. DODATEK: Jak správně mluvit o Kristu (Communicatio idiomatum)	400